

економічні умови. На етапі економічних перетворень ефективність свинарства може бути досягнута лише за умови підтримки на державному рівні. Так, останні рішення Уряду щодо підтримки галузей тваринництва та розвитку аграрного ринку дають підставу переглянути ставлення до найбільш скоростиглої галузі тваринництва — свинарства і забезпечити ефективне виробництво свинини в господарствах усіх форм власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Миколаївської області (за 1996-2001 р.) Статистичний збірник. За ред. П.Ф. Зацаринського. – Миколаїв, 2002 р. – 71 с.
2. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2002 рік / Миколаївське обласне управління статистики; Під керівництвом В.З. Жеребецького. – Миколаїв, 2003.- 565 с.;
3. Посібник по реформуванню сільськогосподарських та переробних підприємств. За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка // ІАЕ УААН. – К, 2000 р.- 634 с.

УДК 336:35.073.513.1:338.432

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ АПК В ПОРЕФОРМЕННИЙ ПЕРІОД – ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

***А.В.Благодатний**, пошукувач*

Херсонський державний аграрний університет

Однією з актуальних проблем розвитку аграрних підприємств у пореформений період є оновлення їх основного капіталу на сучасній технічній основі та забезпечення його розширеного відтворення. Важливу роль у вирішенні цієї проблеми може відіграти фінансовий лізинг. Однак, з ряду об'єктивних та суб'єктивних причин дана форма залучення аграрними підприємствами додаткових фінансових ресурсів має обмежений характер і не відіграє поки що вагомої ролі у підвищенні рівня їх технічної оснащеності.

До таких причин належать насамперед недосконалість законо-

давства про лізинг, монопольне становище лізингодавців на ринку лізингових послуг, слабе фінансово-економічне становище багатьох аграрних підприємств, їх неспроможність своєчасно та в повному обсязі сплачувати лізингові платежі, висока вартість лізингових угод, яка пропонується рядом лізингових компаній. Існують й інші причини, які ускладнюють розвиток лізингу, але вони мають менш принциповий характер і можуть бути швидше усунуті.

З метою удосконалення лізингових відносин розроблено проект Закону України “Про лізинг”, який пройшов друге читання у Верховній Раді. Проект містить ряд нових положень, які, безумовно, позитивно позначаються на розвитку ринку лізингових послуг у державі, у тому числі і в аграрному секторі. Зокрема, в ньому передбачена можливість застосування сублізингу, розширено права лізингодавців щодо дострокового призупинення лізингової угоди, чітко окреслено відповідальність сторін, звужено правові обмеження щодо обов’язкових умов лізингової угоди тощо. Проте з окремими положеннями проекту погодитися не можна. Насамперед це стосується строку укладання лізингової угоди. Якщо в чинному Законі України “Про лізинг” мінімальний строк лізингової угоди регламентується і дорівнює періоду, за який має бути відшкодовано не менше 60% вартості об’єкта лізингу, то в проекті Закону ця норма відсутня, що зроблено в інтересах лізингодавців на шкоду інтересам лізингоотримувачів. З’ясуємо дане питання детальніше.

Перевага фінансового лізингу для лізингоотримувачів проявляється в багатьох аспектах, серед яких одне з провідних місць займає можливість уникнення великих фінансових навантажень на їх економіку, особливо в перші роки дії лізингової угоди. Якщо ж законодавчо не передбачати мінімального строку лізингової угоди, то лізингодавці, як монополісти на ринку лізингових послуг, з метою мінімізації ризику і прискорення обігу авансових ними коштів диктуватимуть не тільки інші важливі параметри лізингової угоди (розмір передоплати, торговельну надбавку, винагороду лізингодавцю тощо), як це зараз має місце, а й строк угоди, зводячи його до мінімуму (двох-двох з половиною років, а то й менше). Доречно зауважити, що в останні роки лізингові компанії в основному орієнтувалися на укладання таких короткострокових і,

по суті, сурогатних угод, в яких були елементи розстрочки, товарного та часткового лізингу.

Скорочення терміну лізингової угоди тягне за собою істотне збільшення виплат лізингоотримувачів у зазначені короткі терміни, що згубно позначається на їх фінансово-економічному стані. Відмова від регламентації мінімального строку лізингової угоди не узгоджується з практикою ведення лізингового бізнесу в ряді країн Заходу, які займають лідируючі в світі позиції за масштабами надання лізингових послуг. Наприклад, у ФРН мінімальний строк лізингової угоди законодавчо встановлюється на період, за який погашається 40-60% первісної вартості об'єкта лізингу (залежно від його виду). У США угода фінансового лізингу укладається на повний строк корисного використання об'єкта лізингу або на більшу частину його життєвого циклу. У Великобританії угода фінансового лізингу визнається такою, коли на початок дії договору фінансового лізингу поточна вартість мінімальних лізингових платежів, включаючи перший внесок, перекидає не менше 90% вартості об'єкта лізингу.

Незважаючи на зростаючу потребу в лізингу сільськогосподарської техніки, пов'язану з розвитком багатуокладності, нестачею або відсутністю необхідного капіталу в сільськогосподарських товаровиробників, розширення обсягу лізингових операцій стримується неврегульованим законодавством, невирішеною проблемою загальноприйнятих за кордоном податкових пільг, відсутністю мережі лізингових фірм, правових основ їх функціонування і підготовлених кадрів, ціновим диспаритетом, необґрунтовано високими ставками за послуги лізингових компаній, чому сприяє відсутність конкуренції між ними. Тому в агропромисловому комплексі доцільно прискорити процес створення мережі лізингових компаній для ширшого залучення додаткових коштів комерційних банків та іноземних інвесторів.

Запровадження лізингу може бути повною мірою реалізоване за умов активнішого втручання держави в даний процес. Насамперед треба значно збільшити фінансові ресурси на формування лізингового фонду. Взагалі державний підхід має відчуватися в усьому, що так чи інакше пов'язане з лізинговим бізнесом; має відбуватися поєднання ринкової ініціативи з державною підтримкою.

З метою забезпечення сільського господарства технікою і устаткуванням в Україні був створений (1997 р.) Державний лізинговий фонд. У 1999 році розпорядником коштів Державного лізингового фонду встановлено Державне лізингове підприємство (ДЛП) “Уккрагролізинг”, яке здійснює свої операції через мережу обласних філій.

Лізингодавцям техніки вітчизняного виробництва по Херсонській області у 1998 році на конкурсній основі було визначено ВАТ “Облагропостач”. Лізингодавцем за 1998-2002 р. було проведено значні обсяги робіт по технічному переоснащенню сільськогосподарських товаровиробників. За цей період поставлено 697 одиниць сільськогосподарської техніки на умовах фінансового лізингу, на загальну суму 30,3 млн. грн., в т.ч. тракторів – 317 одиниць, комбайнів зернозбиральних – 12, сівалок та ґрунтообробної техніки – 371.

В серпні 2001 року права і обов’язки лізингодавця в області перейшли від ВАТ “Облагропостач” до Херсонської філії Національної акціонерної компанії “Уккрагролізинг”. В тому ж році було створено дочірнє підприємство (ДП) “Херсоноблагролізинг”. Основним завданням ДП визначено створення в області технічного сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки, яка надається товаровиробникам, функції оператора по поставці техніки, запасних частин і інших матеріально-технічних ресурсів за рахунок коштів регіонального лізингового фонду області. За час свого існування Херсонська філія НАК “Уккрагролізинг” надала на умовах фінансового лізингу сільськогосподарську техніку фермерським господарствам та іншим приватним підприємствам області в кількості 198 одиниць на загальну суму 12,2 млн.грн, в т.ч. тракторів – 92 одиниці, зернозбиральних комбайнів – 4, сільгоспмашин – 24 одиниці.

В Херсонській області на кінець 2002 року техніку у лізинг отримували господарства майже з усіх районів, причому найбільшу кількість техніки отримали господарства Каховського району (173 од.), а найменшу (по 3-5 одиниць) – господарства Велико-Олександрівського, Ново-Воронцовського, Цюрупинського та Каланчакського районів. Питома вага фермерських господарств складає 37%, товариств з обмеженою відповідальністю – 18%,

приватних підприємств — 9%, колективних — 5% і т.д.

Проте лізинг в сучасному вигляді, як показали дослідження, не позбавлений недоліків. По-перше, здійснення підприємницької діяльності (лізинг — за визначенням, вид підприємницької діяльності) не є функцією держави. Використовуючи державні кошти ДДП “Украгролізинг” ставиться у нерівні конкурентні умови з іншими. Це призводить до монополізації та придушення конкуренції на ринку лізингу в сільському господарстві, оскільки інші компанії для фінансування своєї діяльності беруть банківські кредити чи залучають кошти акціонерів, за які потрібно платити. По-друге, існування Державного лізингового підприємства і його обласних філій не привело до сталого розвитку ринку сільськогосподарського лізингу. Розширенню лізингових послуг заважає неповернення коштів лізингодержувачам за користування технікою. Так, лізингодержувачами Херсонської області сплачено лізингових платежів за надану в лізинг техніку лише 8 млн. грн., що становить 29,6%. Заборгованість перед державним лізинговим фондом 12,3 млн. грн. По-третє, обмеження терміну угод фінансового лізингу строком амортизації не менше 60% вартості основних фондів звужує можливості сторін самостійно визначити строки лізингової угоди та зменшує кількість лізингових операцій на ринку. І останнє, світовий досвід показує, що зростання ефективності ринку фінансового лізингу можливе за умов жорсткої конкуренції, сприятливого законодавства та чіткого його дотримання.

Проведений аналіз дає підстави для наступних висновків:

- протягом всього періоду економічних реформ до 1999 року використовувались переважно прямі методи державної підтримки АПК, особливістю яких була несистемність та некомплексність;
- недосконала політика державної підтримки аграрного сектора економіки виявилась одним із чинників наростання кризових явищ в АПК, втрати власних джерел фінансових ресурсів, погіршення умов доступу до зовнішніх позик, руйнування основних елементів матеріально-технічної бази підприємств галузі, зниження доходності та збільшення рівня збитковості, платіжної кризи, досягнення стану банкрутства абсолютною

- більшістю сільськогосподарських підприємств;
- у 2000-2002 р.р. відбувається перехід від політики безпосередньої підтримки сільськогосподарського виробництва за рахунок бюджетних коштів до політики створення сприятливих правових і адміністративних умов функціонування та розвитку галузі;
 - списання та реструктуризація заборгованості дозволили оздоровити фінанси значної частини сільськогосподарських підприємств;
 - запровадження механізмів компенсації відсотків по кредитах комерційних банків сільськогосподарських товаровиробників за рахунок коштів державного бюджету стимулювало збільшення надходжень кредитних ресурсів в галузі агропромислового комплексу;
 - прийняті державою рішення обумовили позитивну тенденцію зменшення розриву у динаміці цін на сільськогосподарську та промислову продукцію;
 - центральними фінансовими проблемами АПК залишаються фінансова нестабільність та збитковість майже половини сільськогосподарських підприємств, відсутність власних та обмежений доступ до зовнішніх фінансових ресурсів, низька інвестиційна привабливість підприємств галузі.

УДК 631.152:338.436

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФЕРМЕРІВ ОДЕЩИНИ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

Ю.Ю.Таранова, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

В сучасних умовах функціонування аграрного сектору України ефективність виробництва суб'єктів господарювання значною мірою залежить від належної організації матеріально-технічного забезпечення. Це стосується як великих сільськогосподарських